

3338 Sed contra. Matth. xv, 24, dicit Dominus: *Non sum missus nisi ad oves quae perierunt domus Israel.* Responsio. Dicendum, quod ad oves domus Israel tantum missus est Iesus, ut eis corporaliter praedicaret: secundum illud Rom. xv, 8: *Dico autem Christum Iesum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandas promissiones patrum.* Gentes autem adduxit per Apostolos suos; Is. ult., 19: *Mittam ex eis qui reliqui fuerint, ad gentes.*

3339 Quantum ad tertium dicit: *Et vocem meam audient.* Ubi tria ponuntur necessaria ad iustitiam christianae religionis. Primum est obedientia mandatorum Dei, et quantum ad hoc dicit: *Et vocem meam audient;* id est, servabunt mandata mea; Matth. ult., 20: *Docentes eos servare omnia quaecumque mandavi vobis;* Ps. xvii, vers. 45: *Populus quem non cognovi (id est, quem non approbavi) auditu auris obediit mihi.* Secundum est unitas charitatis; et quantum ad hoc dicit: *Et fiet unum ovile;* id est, ex duabus gentibus, Iudaico et Gentili populo, una Ecclesia fidelium; Ephes. iv, 5: *Una fides;* et Philipp. ii, 14: *Ipsae est pax nostra qui facit utraque unum.* Tertium est unitas fidei; et quantum ad hoc dicit: *Et unus pastor;* Ezech. cap. xxxvii, 24: *Et pastor unus erit ovium eorum, scilicet, Iudaeorum et Gentilium.*

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SERM. 58).

3340 **D**IXIT et Iesus: *Noli me tangere, nondum enim ascendi ad Patrem meum,* scilicet, secundum tuum iudicium infidele: ac si aperte dicat, tibi non ascendi, quasi eam de infidelitate redarguens, quod non erodisset perfecte aequalium esse se Patri: vel forte hoc ait, ut eam humiliaret, ne nimis praesumeret, quia ipsum resuscitatum prima omnium conspexisset: distulitque et concedere tatum, donec secunda vice eum alii appareret.

3341 O dulcissime Domine, o pie Magister, quam

bonus es iis, qui recto sunt corde! O quam beati pedes, qui in simplicitate cordis quaerunt te, et quam felices sunt qui sperant in te! Verum utique est, et indubitanter est verum, quod tu diligis omnes diligentes te, et nunquam deseris sperantem in te. Ecce enim haec dilectrix tua simpliciter quaerebat te, et veraciter invenit te, sperabat in te, et non derelicta est a te.

DOMINICA III. POST PASCHA

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IOANNEM.

Ioann. XVI, 16-22.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: *Modicum et iam non videbitis me:* et iterum *modicum, et videbitis me:* quia vado ad Patrem.

17. Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem: *Quid est hoc, quod dicit nobis: Modicum, et non videbitis me; et iterum modicum, et videbitis me, et quia vado ad Patrem?*

18. Dicebant ergo: *Quid est hoc, quod dicit Modicum? nescimus quid loquitur.*

19. Cognovit autem Iesus, quia volebant eum interrogare: et dixit eis: *De hoc quaeritis inter vos, quia dixi: Modicum, et non videbitis me; et iterum modicum, et videbitis me.*

20. Amen, amen dico vobis: quia plorabitis, et flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium.

21. Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius: cum autem peperit puerum, iam non meminit pressurae propter gaudium, quia natus est homo in mundum.

22. Et vos legitur nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum: et gaudium vestrum nemo tollet a vobis.

Homilia S. Augustini Episcopi.

IN EVANG. IOANN. TRACT. 101.

HAEC Domini verba ubi ait: *Modicum et iam non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me, quia vado ad Patrem,* ita obscura erant discipulis, antequam id quod dicit impletum esset, ut quaerentes inter se quid esset quod diceret, omnino se faterentur nescire. Sequitur enim Evangelium: *Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem, quid est hoc quod dicit nobis: Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me, et quia vado ad Patrem? Dicebant ergo: Quid est hoc*

quod dicit, Modicum? Nescimus quid loquitur. Hoc enim est quod eos movebat, quia dixit: *Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me.* Nam in praecedentibus quia non dixerat: *Modicum,* sed dixerat: *Ad Patrem vado, et iam non videbitis me* (IOANN. XVI, 10): tamquam aperte illis visus est locutus, nec inter se de hoc aliquid quaesierunt. Nunc ergo quod illis tunc obscurum fuit, et mox manifestatum est, iam nobis utique manifestum est: post paululum enim passus est, et non viderunt eum: rursus post paululum resurrexit, et viderunt eum. Illud autem quod ait: *Iam non videbitis me,* quia isto verbo, id est, *iam* hoc intelligi voluit, quod eum ulterius non viderent, ibi exposuimus quomodo accipiendum sit, ubi dixit: *De iustitia arguet mundum Spiritus sanctus, quia ad Patrem vado, et iam non videbitis me,* quia, scilicet, mortalem Christum ulterius non viderent.

3343 *Cognovit autem Iesus,* sicut sequens Evangelista dicit, *quia volebant eum interrogare, et dixit eis: De hoc quaeritis inter vos, quia dixi: Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me. Amen, amen dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia vestra in gaudium erit* (Ibid. 19). Et hoc sic accipi potest, quia contristati sunt discipuli de morte Domini, et confestum de resurrectione laetati: mundus autem, quo nomine significati sunt inimici, a quibus Christus occisus est, tunc utique laetati sunt occiso Christo, quando sunt discipuli contristati. Mundi quippe nomine malitia potest mundi huius intelligi, id est, hominum mundi huius amicorum. Unde Iacobus apostolus in epistola sua dicit: *Quicumque fuerit amicus esse huius saeculi, inimicus Dei constituitur* (IACOB. IV, 4): quibus inimi-

citis Dei factum esse, ut nec eius Unigenito parceretur.

Deinde subiungit et dicit: *Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius: cum autem pepererit puerum, iam non meminit pressurae propter gaudium, quia natus est homo in mundum: et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis; iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis* (IOANN. XVI, 21, 22). Nec ista similitudo ad intelligendum videtur esse difficilis: quoniam comparatio eius in promptu est, eodem ipso exponente cur dicta sit. Parturitio quippe tristitiae, partus autem gaudio comparatur, quod tunc maius esse consuevit, quando non puella, sed puer nascitur. Quod vero ait: *Gaudium vestrum nemo tollet a vobis,* quia gaudium eorum est ipse Iesus, significatum est quod ait Apostolus: *Christus surgens a mortuis iam non moritur, et mors ei ultra non dominabitur* (ROM. VI, 9).

3345 Hucusque in isto Evangelii capitulo, unde hodie disputamus, velut facili intellectu omnia cucurrerunt: acrior necessaria est in his quae sequuntur intentio. Quid est enim quod ait: *Et in illo die me non rogabitis quidquam?* (IOANN. XVI, 23). Hoc verbum quod est rogare, non solum petere, verum etiam interrogare significat; et graecum evangelium, unde hoc translatum est, tale habet verbum quod utrumque possit intelligi, ut haec ambiguitas nec inde solvatur: quamquam etsi solveretur, non ideo nulla quaestio remaneret. Dominum etenim Christum postquam resurrexit; et interrogatum legimus et rogatum. Nam interrogatus est a discipulis ascensurus in coelum, quando praesentaretur et quando regnum esset Israel (ACT. 1, 6): cum vero iam esset in coelo, rogatus est a sancto Stephano, ut Spiritum eius acciperet (Ibid. vii, 58). Et quis audeat vel cogitare vel

dicere, in coelo sedentem Christum rogandum non esse, et in terra manentem rogatum fuisse? rogandum non esse immortalem, rogari debuisse mortalem? Imo, charissimi, rogemus eum, ut nodum quaestionis huius ipse dissolvat, luendo in cordibus nostris ad videnda quae dicit.

334⁶ Puto enim quod ait: *Iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis* (IOANN. XVI, 22), non ad illud tempus esse referendum quo resurrexit, eisque suam carnem cernendam tangendamque monstravit: sed potius ad illud unde iam dixerat: *Qui diligit me, diligitur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo meipsum illi* (Ibid. XIV, 21). Iam quippe resurrexerat, iam se illis in carne monstraverat, iam sedebat ad dexteram Patris, quando dicebat idem ipse apostolus Ioannes, cuius est hoc Evangelium, in Epistola sua: *Dilectissimi, nunc filii Dei sumus, et nondum manifestatum est quid erimus: scimus quia cum manifestatum fuerit, similes ei erimus, quoniam videbitur eum sicuti est* (I IOANN. III, 2). Ista visio non vitae huius est, sed futurae; non temporalis, sed aeterna. *Haec est autem vita aeterna, dicente ipsa vita, ut cognoscant te, inquit, unum verum Deum, et quem misisti Iesum Christum* (IOANN. XVII, 3). De hac visione et cognitione dicit Apostolus: *Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem: nunc scio ex parte, tunc autem cognoscam sicut et cognitus sum* (I COR. XIII, 12, 13). Hunc totius laboris sui fructum Ecclesia nunc parturiri desiderando, tunc est partitura cernendo; nunc parturiri gemendo, tunc partitura lactando; nunc parturit orando, tunc partitura laudando. Et ideo masculum, quoniam ad istum fructum contemplationis cuncta officia referuntur actionis. Solus est enim liber; quia propter

se appetitur, et non refertur ad aliud. Huc servit actio: ad hunc enim refertur quicquid bene agit, quia propter hunc agit; ipse autem non propter aliud, sed propter semetipsum tenetur et habetur. Ibi ergo finis qui sufficit nobis. Aeternus igitur erit: neque enim nobis sufficit finis, nisi cuius nullus est finis. Hoc inspiratum erat Philippo quando dixit: *Ostende nobis Patrem, et sufficit nobis*. In qua ostensione se promisit et Filius dicens: *Non credis quia ego in Patre, et Pater in me est?* (IOANN. XIV, 8, 10). De hoc itaque quod sufficit nobis, rectissime audimus: *Gaudium vestrum nemo tollet a vobis*.

De hoc etiam quae superius dicta sunt, melius existimo intelligi: *Modicum et iam non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me*. Modicum est enim hoc totum spatium quo praesens pervolat saeculum: unde dicit idem ipse Evangelista in epistola sua: *Novissima hora est* (I IOANN. II, 18). Ideo namque addidit, *quia vado ad Patrem*: quod ad priorem sententiam referendum est, ubi ait: *Modicum et iam non videbitis me*: non ad posteriorem ubi ait: *et iterum modicum et videbitis me*. Eundo quippe ad Patrem, facturus erat ut eum non viderent. Ac per hoc non ideo dictum est, quia fuerat moriturus, et donec resurgeret, ab eorum aspectibus recessurus; sed quod esset iturus ad Patrem, quod fecit posteaquam resurrexit et cum eis per quadraginta dies conversatus ascendit in caelum. Illis ergo ait: *Modicum et iam non videbitis me*, qui eum corporaliter tunc videbant, quia iturus erat ad Patrem, et eum deinceps mortalem visuri non erant, quem cum ista loqueretur videbant. Quod vero addidit, *et iterum modicum et videbitis me*, universae promisit Ecclesiae: sicut universae promisit: *Ece ego vobiscum sum usque in consummationem*

FERIA SECUNDA

Homilia S. Thomae Aquinatis.
IN IOANN. CAP. 16.

334⁹ SUPRA explicavit Dominus unam rationem consolationis ex promissione Spiritus sancti; hic explicat secundam, scilicet de iterata visione sua. Et primo ponitur visionis iterata promissio: secundo inducitur discipulorum dubitatio, ibi, *Dixerunt ergo*, etc.; tertio subdit dubitationis satisfactio, ibi, *Cognovit autem Iesus* etc. Iteratam autem visionem promittit eis Dominus cum praenuntiatione recessus sui: quod ideo eis frequenter inculcat, ut dum saepe ipsum futurum praemeditantur, ipsum absentem tolerabilius ferant. Tria autem ponit consolatoria. Brevem absentiam, iteratam sui praesentiam, et honorabilem discessum. Absentia quidem brevis est: quia *modicum, et iam non videbitis me*: ut ly *modicum* referatur ad *non videbitis*; quasi dicat: Futurum est ut tollar a vobis per mortem, *et iam non videbitis me*. Sed non debetis contristari; quia tempus hoc quo me non videbitis, modicum erit, quia exurgam diluculo, tertia scilicet die; Is. XXVI, 20: *Abcondere modicum ad momentum donec pertranseat indignatio*. Sed iterata praesentia mei erit, quia *iterum modicum*, idest modico temporis post resurrectionem spatio, scilicet, quadraginta dierum; Act. 1, 3: *Per dies quadraginta apparsit eis*; et *videbitis me*; infra XX, 20. *Gavisi sunt discipuli viso Domino*. Et hoc, quia honorabiliter recedo: *quia vado ad Patrem*; Act. 1, 9: *Videntibus illis elevatus est*. Vel aliter, ut ly *modicum* referatur ad tempus ante eius mortem, et sit sensus: *Modicum, scilicet, tempus existet quo subtrahar a vobis, quia, scilicet, in crastino; supra XIII, 33: Filii, adhuc*

saeculi (MATTH. XXVIII, 20). Non tardat Dominus promissum: modicum, et videbitis eum, ubi iam nihil rogemus, nihil interrogemus; quia nihil desiderandum remanebit, nihil quaerendum latebit. Hoc modicum longum videbitur, quoniam adhuc agit: cum finitum fuerit, tunc sentiemus quam modicum fuerit. Non ergo sit gaudium nostrum quale habet mundus, de quo dictum est: *Mundus autem gaudebit*; nec tamen in huius desiderii parturitione sine gaudio tristes simus, sed sicut ait Apostolus: *Spe gaudentes, in tribulatione patientes* (ROM. XII, 12): quia et ipsa parturiens, cui comparati sumus, plus gaudet de mox futura prole, quam tristes est de praesenti dolore. Sed huius sermonis iste sit finis: habent enim quaestionem molestissimam quae sequuntur, nec brevitate coarctanda sunt, ut possint comodi, si Dominus voluerit, explicari.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENSENSIS, VOL. II, SERM. 58).

334⁸ ET addit Dominus Mariae, dicens: *Vade ad fratres tuos, et dic eis: Ascendo ad Patrem meum, et Patrem vestrum: Deum meum, et Deum vestrum*; statimque disparuit. Ecce igitur iam constituitur Magdalena inter homines prima nuntia gloriae resurrectionis. Christus enim suo proprio benedicto ore ipsam primam suae resurrectionis Evangelistam facit, efficitur praenuntia, ut nuntiet his, qui hanc resurrectionem per universam orbem terrarum proclamaturi erant. Et merito reformationis humanae hic ordo conveniens fuit, ut mulier, quae erat peccatrix, prima cognosceret, et nuntiat gloriam resurrectionis, vel resurgentis, quae transgressionis foveam primo fodit. Hinc Gregor. ait: Ibi ostenditur culpa humani generis, unde processit: quia enim mulier in paradiso propinavit viro mortem: a sepulcro mulier viris annuntiavit vitam; et dicta sui vivificatoris narrat, quae mortem mortiferi serpentis narravit.

modicum vobiscum sim. Et non videbitis me, scilicet, mortalem: quia supra xiv, 19: *Adhuc modicum, et mundus me iam non videt*, scilicet, mortalem, quia videbit eum in iudicio in maiestate venientem; discipuli vero post resurrectionem immortalentem existentem: quia, ut dicitur Act. x, 40, *dedit eum manifestum fieri non omni populo, sed testibus praedesignatis*. Et ideo subdit: *Modicum, scilicet, durabit, et videbitis*; quia, scilicet, modicum tempus fuit quo manserit in morte; Is. liv, 8: *In momento indignationis abscondi faciem meam parumper a te*. Vel *ly modicum* potest referri ad tempus totius vitae nostrae usque ad iudicium; et tunc videbimus eum in iudicio et in gloria. Dicitur autem *modicum* in comparatione ad aeternitatem; Ps. lxxxix, 4: *Millē anni ante oculos tuos tamquam dies hesternae quae praeteriit*. Quia *vado ad Patrem*, per resurrectionem et ascensionem; supra xiii, 1: *Sciens Iesus quia venit hora eius ut transeat ex hoc mundo ad Patrem*.

3350 Hic ponitur discipulorum dubitatio: et primo ponitur eorum ad invicem collatio; secundo exprimitur dubitationis occasio; tertio describitur dubitationis animus et affectio. Conferebant quidem ad invicem discipuli ex verbis Domini, dicentes: *Quid est hoc quod dicit nobis modicum?* In quo commendanda est eorum reverentia ad Christum, quae tanta erat ut non praesumerent eum interrogare. Simile faciunt angeli; Is. cap. lxviii, 1: *Quis est iste qui venit de Edom, tinctus vestibus de Bosra?* Quibus tamen respondet, dicens: *Ego qui loquor iustitiam, et propugnator sum ad salvandum*. Sed in hoc datur nobis intelligi quia nondum perfectum sensum habuerunt de verbis Christi, aut propter tristitiam absorbentem, aut propter verborum obscuritatem; Matth. xv, 16: *Adhuc et*

vos sine intellectu estis? Occasio autem erat ipse verborum contextus, quae videbantur contrarietatem quamdam implicare. Satis enim intelligebant quod dicit, *Non videbitis me; et quia vado ad Patrem*: sed hoc dubium inferebat quod eundem existentem et morientem post modicum visuri erant. Nondum enim nota eis erat resurrectio, quia hoc dicitur in Ps. lxxxviii, 44: *Quis est homo qui non videbit mortem, eruet animam suam de manu inferi?* Sap. ii, 1: *Non est agnitus qui sit reversus ab inferis*. Et ideo dicit: *Quid est hoc quod dicit nobis modicum?* supple, quod videbitis me. Sed ad hanc dubitationem modeste dispositi erant. *Nescimus*, inquit, *quid loquitur*. Nam, ut dicit Augustinus, aliqui non intelligentes verba Scripturae blasphemant, sensum proprium auctoritatis Scripturae praeposcentes; sed alii modesti, dum non intelligunt, suam ignorantiam confitentur; Sap. ix, 5: *Infirmus homo, et exigui temporis, et minor ad intellectum iudicii et legum*: quod et hic discipuli faciunt: non enim aiunt, Male dicit, vel nihil; sed eorum ignorantiae ascribunt quod non intelligunt.

Hic ponitur manifestatio dubitationis: et primo ponitur dubitationis cognitio; secundo manifestatio eius de quo dubitatur, ibi, *Amen, amen dico vobis*, etc.; tertio inducitur similitudo, ibi, *Mulier cum parit, tristitiam habet*. Circa primum duo facit. Primo ostendit quomodo dubitatio discipulorum a Christo cognoscitur, cum dicit: *Cognovit autem Iesus, virtute divinitatis suae, quia volebant eum interrogare*, scilicet, de eo quod dubitabant; supra ii, 25: *Ipse enim sciebat quid esset in homine*; I Reg. xvi, vers. 7: *Homines vident quae patent, Deus autem intuetur cor*. Secundo quomodo verbo manifestatur; unde dixit eis: *De hoc quaeritis, inter vos*, etc.; Is. xlvi, 3: *Audite*

fecit ex tunc, repente operatus sum et venerunt.

3352 Hic exponit dictum suum, removens dubitationem, non expresse ponens verba quae dixerat, discipulis magis satisfaciens quam sibi: ubi tria facit. Primo ostendit alternationem gaudii et tristitiae; secundo interiorē tristitiam; tertio consequentem laetitiam. Dicit ergo quantum ad primum: *Amen, amen dico vobis*, quia in hoc modico in quo non videbitis me, *plorabitis*, exterius emittendo vocem dolorosam, et *flebitis*, lacrymando; Thren. cap. i, 2: *Plorans ploravit in nocte* (quantum ad primum) et *lacrymae eius in maxillis eius*, quantum ad secundum; Hier. cap. xxxi, 16: *Quiescat vox tua a ploratu*. Interior autem eorum tristitia erit per contrarietatem ad laetitiam mundi; unde dicit: *Mundus autem gaudebit*: quod potest intelligi particulariter quantum ad tempus passionis Christi; et sic *mundus*, idest Scribae et Pharisaei, *gaudebit*, de occisione Christi; Thren. ii, 16: *Haec dies quam expectabamus: invenimus, vidimus*. Vel *mundus*, idest mali qui sunt in Ecclesia, *gaudebit*, in persecutione sanctorum; Apoc. xvii, 8: *Inhabitantes super terram gaudebunt*. Vel universaliter *mundus*, idest homines carnaliter viventēs, *gaudebit*, in rebus mundanis; Is. xxii, vers. 13: *Ece gaudium et laetitia occidere vitulos et ingulare arietes, comedere carnes et bibere vinum*. Subsequitur tristitia discipulorum; unde dicit: *Vos autem contristabimini*, scilicet, de passionibus quas in mundo sustinebitis, vel potius de occisione mea. Sic et sancti tristiantur de passionibus sibi illatis a mundo, et de peccatis; II Cor. vii, 10: *Quae secundum Deum est tristitia, poenitentiam in salutem stabilem operatur*. Sed tristitia consequetur laetitia: quia *tristitia vestra*, quam, scilicet, habebitis in passione, *vertetur in gaudium*, in resur-

rectione; infra xx, 20: *Gavisus sunt discipuli viso Domino*. Sed universaliter omnium sanctorum tristitia vertetur in gaudium futurae vitae; Matth. v, 5: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur*; Ps. cxxv, vers. 6: *Euntes ibant et flebant mittentes semina sua; venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos*. Flent enim sancti tempore meriti, seminando; sed gaudebunt tempore praemii, colligendo.

Hic Dominus primo proponit similitudinem; secundo adaptat eam, ibi, *Vos igitur nunc cum parit tristitiam habetis*. Similitudinem autem proponit de muliere parturiente: unde primo proponit eius tristitiam de partu; secundo eius laetitiam de prole, ibi, *Cum autem pepererit puerum, iam non meminit pressurae propter gaudium*. Dicit ergo quantum ad primum: *Mulier cum parit tristitiam habet*, sensibilem, scilicet, maximam, *quia venit hora eius*, scilicet, doloris; Ps. xlvii, 7: *Ibi dolores ut parturientis*. Per hunc dolorem datur intelligi dolor passionis Christi, qui maximus fuit; Thren. i, 12: *O vos omnes qui transitis per viam, attendite, et videte si est dolor sicut dolor meus*. Item sanctorum poenitentium de peccatis; Is. xxvi, 17: *Sicut quae concepit, dolens, clamat in doloribus suis, cum appropinquavit ad partum; sic facti sumus a facie tua, Domine*.

Hic proponit gaudium de evasione. 3354 Ad partum enim sequitur duplex gaudium: unum de evasione doloris; aliud et maius, de ortu prolis: quod quidem maximum est, si proles sit masculini sexus; cum masculus sit quid perfectum, femina vero quid imperfectum et occasionatum; Ier. xx, 15: *Maldictus vir qui annuntiavit patri meo: Natus est tibi puer masculus*. Gen. xxi, 6, quando Sara concepit, dixit: *Risum fecit mihi Dominus, et quicumque audierit, corride-*

bit mihi. Et ideo dicit: *Cum autem peperit, iam non meminit pressuræ*, gaudens de evasione doloris, sed magis propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Haec autem similitudo convenit quidem quantum ad Christum, quia patiendo solvit mortis pressuras, et novum hominem regenerans esse fecit; idest, reddidit ad vitae gloriae novitatem, quae nondum hominibus nota erat; unde non dicit: Natus est puer, sed *Natus est homo in mundum*: quia ipse Christus existens homo, ex mortuis novus resurrebat, ut puer. Item convenit Ecclesiae militanti quae in novitate vitae ambulat. Item Ecclesiae triumphanti, quae ambulat in novitate gloriae. Et non dicit, Non erit pressura; sed *quoniam non meminit pressuræ*: quia etsi sancti recordentur miseriarum quae passi sunt cum in illa beatitudine gloriae erunt, non tamen aliquid miseriarum ex hoc in affectu experientur.

3355 Hic adaptat similitudinem: et primo quantum ad praesentem tristitiam, quam Apostoli tunc habebant, dicens: *Et vos igitur quidem nunc*, idest ex tempore passionis, *tristitiam habetis*, de morte mea; Luc. ult., 17: *Qui sunt hi sermones quos conferitis ad invicem, et estis tristes?* Vel *nunc*, idest in tota vita praesenti, *tristitiam habetis*. Supra eodem: *Plorabitis et flebitis vos*. Secundo quantum ad futuram laetitiam, dicens: *Iterum autem videbo vos*. Ubi primo promittit eis futuram visionem, dicens: *Iterum autem videbo vos*; quod idem est ac si diceret: Videbitis me, quia non possumus cum videre, nisi seipsum ostendat. Sed non dicit, Videbitis me, sed *Videbo vos*: quia hoc ipsum quod seipsum ostendit, est ex misericordia sua quae signatur per eius visionem. Dicit ergo: *Iterum autem videbo vos*, in resurrectione et in futura gloria; Is. xxxiii, 17:

Regem in decore suo videbunt. Secundo promittit cordis gaudium, et exultationem, dicens: *Et gaudebit cor vestrum*, scilicet, ex mea visione in resurrectione. Unde cantat Ecclesia: * Haec dies quam fecit Dominus, exsultemus et laetemur in ea „ *Et gaudebit*, visione gloriae: Psal. xv, 11: *Replebis me laetitia cum vultu tuo*; Is. lx, 5: *Tunc videbis et affluet, et mirabitur, et dilatabitur cor tuum*. Naturale enim est unicuique quod gaudeat in intuitu rei amatae. Divinam autem essentiam nullus nisi eam diligens videre potest: Job xxxvi, 33: *Annuntiat de ea amico suo, quod possessio eius sit*. Et ideo necesse est quod illam visionem sequatur gaudium; Is. ult., 14: *Videbitis* (cognoscendo per intellectum), *et gaudebit cor vestrum*; immo ipsum gaudium usque ad corpus redundabit, dum glorificabitur; unde subdit: *Et ossa vestra germinabunt*; Matth. xxv, 21: *Intra in gaudium Domini tui*. Tertio promittit eis perpetuam gaudii durationem, dicens: *Et gaudium vestrum*, quem habebitis in resurrectione de me; Is. lxi, 10: * *Gaudens gaudebo in Domino* „ *nemo tollet a vobis*: sicut Iudaei ante abstulerunt per passionem: quia Rom. vi, 9: *Christus resurgens ex mortuis iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur*. Vel *gaudium vestrum*, de gloriae fruitione, *nemo tollet a vobis*, cum sit inamissibile et perpetuum; Is. xxxv, 10: *Laetitia sempiterna super capita eorum*. Nemo enim sibi metipsi hoc gaudium tollet per peccatum, cum uniuscuiusque voluntas sit ibi in bono confirmata; nemo etiam alteri hoc gaudium tollet, cum ibi nulla sit violentia, nulla illatio noncumenti, etc.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENESE, VOL. II, SERM. 58).

3356 S E C U N D U M vero apparitio facta est tribus Mariis simul. Quum iam disparuisset Iesus ab oculis Magdalenae, iam illa stabilita in fide a qua [quodammodo] exciderat, egreditur hortum: illico reliquit sepulcrum, nec ultra se, ut aspiceret inclinavit, nec amplius si adhuc essent, vel recessissent, requisivit Angelos testes, de resurrectione credula, de quaesito iucunda, de invento in animo consolata. Et ut iussu Domini et Magistri periret, animo, et corpore festinabat; quumque festina rediret, socias suas in itinere infra sepulcrum, et Ierusalem conventarnas, animo laeto gradientes, vestigio adinventi, quas etiam sociali discretione retento pede, atque interposita sessione, dum ista cum Maria fiebant, nescientes credimus expectasse.

3357 Ad quos quum pervenisset Maria, laeto animo, iucundo vultu, festinoque cursu; et effatu enarrat resuscitatum Iesum, et eum tanquam hortulanum audisse, et vidisse, tamen eum tangere non potuisse. Quumque versus Ierusalem festino grossu pariter irent, sicut Matth. ult. ai: *Ecce Iesus occurrit, dicens: Ave*. Illae autem accesserunt et tenuerunt pedes eius, ac adoraverunt eum: se enim tangi permisi, qui se prius tangi Magdalenae negavit.

3358 Gesta etenim Christi nunc negata, nunc concessa, nunc prohibita, nunquam permessa magnam nobis astruant rationalem mysterii veritatem, et unum et idem quod uno tempore denegatur, alio conceditur, ut, scilicet, defectum in inquisito, indignitatem in quaerente, ineptitudinem in modo, importunitatem in tempore, indecentiam in iure negat importare credamus: quum vero conceditur his caruisse, atque ornari contrariis firmatur, nec tamen pro tanto divinum mutatur consilium, si opera varientur.

3359 Novit enim providentia Dei, sine dolo nostris utilitatibus consulens, qualiter et quid nobiscum diversimode sit agendum, et nunc proclive mulieres tangunt, et osculantur Dominicos pedes, et ad solia reveritur Magdalena, atque noscunt resuscitatum, quem videbant crucifixum, et in theca petrina reclusum.

FERIA TERTIA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.

DOM. 3. POST PASCHA SERM. 2.

TRISTITIA vestra vertetur in gaudium, Ioannis decimo sexto. 3360

Dominus discipulos suos consolans de sua absentia corporali, duo facit in his verbis: ostendit enim eis praesentis tribulationis meritum et celestis remunerationis praemium. Primum ibi: *Tristitia vestra*; secundum, ibi: *vertetur in gaudium*.

3362 Circa primum nota, quod debemus tristari in praesenti solum de tribus, scilicet ex peccatorum consideratione humiliativa, quae operatur in nobis vindictam punitionis; secundae ad Corinthios septimo: *Quae secundum Deum tristitia est poenitentiam in salutem stabilem operatur*. Ex proximorum compassione transformativa, quae operatur in nobis sollicitudinem eorum salvationis; secundae ad Corinthios septimo: *Ecce, hoc ipsum secundum Deum contristari vos quantum in vobis operatur sollicitudinem!* Ex patriae dilatione sursum activa, quae operatur in nobis vehementiam amoris et devotionis; Psalmus: *Tota die contristatus ingrediebar. Domine, ante te omne desiderium meum, et gemitus meus non est a te absconditus*.

3363 Haec vero triplex tristitia generabit in nobis triplex gaudium, in quod vertetur, scilicet gaudium de evasione infernalium tormentorum; Isaiae ultimo: *Ego consolabor vos et in Ierusalem consolabimini. Videbitis, et gaudebit cor vestrum, et videbunt cadavera virorum qui praevaricati sunt in me*. De conversione infidelium proximorum; Lucae decimo quinto: *Gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore poenitentiam agente*. De consecutione aeternalium praemiorum;

Ioannis decimo sexto: *Iterum autem vi-
debo vos, et gaudebit cor vestrum, et gau-
dium vestrum nemo tollet a vobis, etc.*

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. II, SERM. 58).

3364 **T**UNC ait illis Iesus: *Nolite timere, ite, mutiate
fratres meus, ut eam in Galileam, ibi me vide-
bunt.* Vocat enim eos fratres amantissimus Prin-
ceps, tum ut ostendat se vere resurrexisse in
carne generis nostri, de primo parente tracta, tum
ut ad sui amorem magis eos accendat, et ad fidu-
ciam societatis suae, ac visionis corroboraret, et
confirmet, quum ut filios aeterni Patris, et Christi
se noverint cohaerentes. O igitur huius almi Regis
benignitas, qui relictus in bello pavidus suos for-
midolosos, et fugitivos socios, quum evasit, no-
minat fratres, et in novitatem coelestem eis in
suo corpore ostendere se repromisit.

3365 O dulcis excelsi suavitas, qui cum negatibus
ingruenti bello, tempore tenebrarum, fratrum
ad eos se dicit tenuisse amorem. O insolita cle-
mentia Principis, qui post pressuram caumaque bel-
lorum, post victoriam de ligno, de tunulo, de tar-
tarea lege reportatam sub aeterno Patre, continuo
[discipulos] appellat fratres, et sicut Ioann. xx, ait:
*Veni Maria Magdalene, scilicet, cum aliis Mariis
mutatis discipulis quia vidi Dominum, et haec
dixit mihi.*

FERIA QUARTA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.

DOM. 3. POST PASCHA SERM. 3.

3366 **V**IDEBO vos, et gaudebit cor ve-
strum, Ioannis decimo sexto.
3367 In his verbis declaratur ma-
xima clementia Dei aeterni et intensa
laetitia generis humani. Primum nota in
visione Dei condescendentis; secundum,
in nostra exaltatione gaudii affluentis:
*Videbo, inquit, vos, et gaudebit cor ve-
strum.*

3368 Circa primum nota, quod Filius Dei
visum suum extendit super quatuor ge-
nera hominum, scilicet super constitutos
in contemplatione superna; Genesis vi-
gesimo secundo: *In monte Dominus vi-*

debit. Super constitutos in conversatione
praeclara; Psalmus: *Oculi Domini super
iustos, et aures eius in preces eorum.*
Super constitutos in devotione continua;
Isaiae ultimo: *Ad quem autem respiciam
nisi ad pauperculum et contritum spiritu,*
etc. Super constitutos in mentis ordi-
natione arcta; Ioannis sexto: *Cum suble-
vasset oculos Iesus et vidisset, quia mul-
titudine maxima venit ad eum, dixit ad Phi-
lippum: Unde ememus panes, etc.*

3369 Circa secundum nota, quod cor no-
strum in hoc mundo vere gaudere po-
test solum in quatuor, scilicet in virtu-
tum pulchritudine; Isaiae sexagesimo
primo: *Gaudens gaudebo in Domino, et
exsultabit anima mea in Deo meo, quia
induit me vestimentis salutis, etc.* In
meritorum multiplicatione; Lucae decimo:
*Nolite gaudere, quia spiritus vobis subii-
ciuntur; gaudete autem, quod nomina ve-
stra scripta sunt in caelis.* In tribula-
tionum perpeitione; Iacobi primo: *Omne
gaudium existimate, fratres mei, cum in
varias tentationes incideritis, etc.* In
aeternorum odoratione; Isaiae ultimo: *Gau-
dete cum Ierusalem gaudio, universi, qui
lugetis super eam, ut sugatis et replea-
mini ab ubere consolationis eius.*

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSI, VOL. II, SERM. 58).

3370 **T**ERTIA apparitio facta est Petro, sicut Luc. ult.
patet. Non enim deerat piis Apostolis sollicitudo
quaerendi si reperire possent ulatenus resurgente-
tem, ad quod ferventissimus quidem erat Pe-
trus: unde eo ab aliis segregato, nescio in quo
loco quem sacra Scriptura silet, apparuit ei Do-
minus, atque cor eius confortavit in fide deditque
finem infidelitati, ac lacrymis eius.

Qui regressus ad ceteros cum gaudio, sibi ap-
paruisse Dominum nuntiavit: quod quidem quum
auditum est ab aliquibus dissidia facta est, ali-
quibus spes, aliquibus conturbatio, quasi singula-
ritatem apparendi causantibus, aliquibus pro-
ficiendi crescebat aviditas, ut possent videre eum.
Quanto autem gaudio atque fiducia repletus

fuit Petrus, quis exprimere posset? secundum
enim Chrysost. primo inter viros apparuit Petro,
quia caput omnium: secundo, ne propter nega-
tionem factam desperaret: tertio propter exem-
plum misericordiae Dei ad peccatores redeuntes
ad eum.

FERIA QUINTA

Homilia S. Cyrilli Alexandrini Episcopi.

IN IOANNEM CAP. 16.

3373 **M**ODICUM, et iam non videbitis me:
et iterum modicum, et videbitis
me, quia vado ad Patrem. Cum
ante dixisset se revelaturum eis omnia
per suum Spiritum quaecumque neces-
saria sunt et utilia, passionem quoque
enarrat, quam exceptura erat statim as-
sumptio in coelum, quam illapsus per
Spiritum necessario sequeretur. Sursum
enim ad Patrem reversus, non amplius
in carne cum sanctis apostolis versari
poterat. Compendio autem verborum uti-
tur, tollens hac ratione doloris acerbita-
tatem. Sciebat enim discipulos non me-
diocri metu rursus affectos, et acerbis-
simo quidem dolore tactum iri, gravia
et intoleranda mala sibi impendere for-
midantes, eo quod Salvatore ad Patrem
ascendente se solos relictum iri intelli-
gerent. Hanc, opinor, ob causam non
dicit aperte se moriturum, Iudaeorum
furore eo prorumpente, sed dextere ad-
modum et scite passionis dolores excep-
tum iri resurrectionis laetitia ostendit,
dicens: *Modicum, et iam non videbitis me:
et iterum modicum, et videbitis me.*
Instabat quippe tempus mortis, quo Do-
minus e discipulorum conspectu tanti-
per excessurus erat, donec, spoliatis
inferis et tenebrarum porta illic degenti-
bus aperta, templum suum rursus ex-
citaret (IOANN. II, 19). Quo facto disci-
pulis suis rursus apparuit, et una cum
eis se futurum omnibus diebus saeculi

promisit, ut scriptum est (MATTH. XXVIII,
20). Tametsi enim carne abest postquam
se Patri pro nobis exhibuit, et sedit a
dextris Genitoris (COLOSS. III, 1; HEBR.
XII, 2), in dignis tamen habitat per Spi-
ritum, et una cum sanctis semper est:
promisit enim nequaquam se relicturum
nos orphanos (IOANN. XIV, 18). Parvo
itaque interiecto iam ad passionem tem-
pore: *Modicum, inquit, et non videbitis
me:* morte enim quodammodo parum-
per erat occultandus. *Et iterum, inquit,
modicum, et videbitis me.* Post triduum
enim revixit, praedicans etiam iis qui
in carcere erant spiritibus (I PETR. III,
19). Perfectissimum enim istud est suae
misericordiae argumentum, quod non
solum degentes adhuc in terra servavit,
sed et vita iam functis et in abyssi pen-
etralibus seditibus in tenebris, ut
scriptum est (LUC. I, 79), libertatem pro-
clamavit. Adverte porro quo modo de
passione quidem dixerit et resurrectione:
*Modicum, et non videbitis me: et iterum
modicum, et videbitis me.* Addens autem,
*Quia vado ad Patrem, silentio tegit quod
superest.* Nec enim quanto illic tempore
permansurus sit, aut quandonam rever-
surus, significavit, et quam ob causam.
Nempe nostrum non est nosse tempora
vel momenta quae Pater posuit in sua
potestate, iuxta ipsius Servatoris vocem
(ACT. I, 6, 7).

3374 *Dixerunt ergo ex discipulis eius ad in-
vicem: Quid est hoc quod dicit nobis,
Modicum, et iam non videbitis me, et iterum
modicum, et videbitis me: et quia vado
ad Patrem? Dicebant ergo: Quid est hoc
quod dicit nobis, Modicum? Nescimus quid
loquitur.* Cum dictum nondum intelligen-
rent divini discipuli, colloquuntur inter
se, et quid sibi vellet illud: *Modicum,
et iterum modicum, addubitant et illud:
Non videbitis me.* Praevenit tamen Chri-
stus sciscitari aventes, opportune rursus

ostendens se, cum Deus sit, corda nosse et quodcumque mente volutatur adhuc et in profundo cordis infossum est, non secus ac lingua demum expressum agnoscere. Quid enim, quaeso, latere possit eum cui nuda sunt omnia? (HEBR. IV, 13). Ideoque ad sanctorum quemdam ait: *Quis est iste qui me consilium celat et in corde verba continet, ac me putat celare?* (IOB XLII, 3). Quocirca omni ex parte eis prodest, et occasionem quae se obtulit certae et indubitatae fidei fovendae adhibet.

3375 *Cognovit autem Iesus quia volebant eum interrogare, et dixit eis: De hoc quaeritis inter vos, quia dixi: Modicum, et non videbitis me, et iterum modicum, et videbitis me? Amen, amen dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos, mundus autem gaudebit: vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Sciscitantibus et curiosius inquirentibus quid sibi vellent verba Servatoris, passionem declarat apertius, et quanta ipsi latari essent, praenuntiat, idque percommode. Non enim ut praematurum eis terrorem iniiceret, ista praedicebat, sed ut eorum cognitione praemuniti adversus terroris ingruentem impetum fortiores evaderent. Quod enim futurum expectatur, molliorem habet quam quod nullo modo speratur impetum. Cum ergo vos, o sinceri atque charissimi discipuli, vestrum duce ac magistrum Iudaici furoris nefarios atus, iniuriasque et plagas pati videbitis, tunc sane plorabit et lugebitis, mundus autem gaudebit, hoc est, qui sapere nequeunt quae Deo placent, sed mundi voluptatibus quodammodo sunt affixi. Rursus vero significat vilem et abiectam illam Iudaeorum multitudinem, et principum catervarum Deo exosam et impiam, Scribas nimirum et Pharisaeos, qui, Servatoris tentationes subsannantes, multa in suum*

caput deblaterabant, modo quidem aientes: *Si Filius Dei es, descende nunc de cruce, et credemus tibi*; modo vero: *Qui destruis templum Dei, et in triduo reaedificas illud, salva te ipsum* (MATTH. XXVII, 40, 42). Ista quippe Iudaei nefaria sua lingua despumabant. Sed mundanis, inquit, haec facientibus atque vociferantibus, vos quidem contristabimini, sed non longo tempore id perferetis. Tristitia enim vertetur in gaudium. Resurgam quippe, et doloris causam penitus delebo, inhibebo lacrymas, et ad perpetuam animi laetitiam revocabo. Perpetuum quippe est sanctorum gaudium. Vivit enim Christus in aeternum, et mors omnium soluta est per ipsum. Sed consentaneum est animadvertere, mundanos homines vicissim perpetuo in luctu futuros. Si enim eo quod Christus mortuus est secundum carnem, tristitia quidem affecti sunt eius discipuli, sed ex illius aerumnis gavisus est mundus, omnino destructa morte et corruptione, et Servatore nostro a mortuis excitato, mutatus est sanctis luctus in gaudium, sed mundanis in luctum vertetur laetitiam.

3376 *Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius: cum autem pepererit puerum, iam non meminit pressurae, propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Et vos igitur, nunc quidem tristitiam habetis, iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollit a vobis.* Consolandi occasione amplificat, variisque sermonibus acerbissimi doloris amolendi rationem eis tribuit. Vide enim ut perspicua similitudine ad fortiter se gerendum eos excitet, et ad labores aut aerumnas strenue suscipiendas, quod in gaudium prorsus verti debeant. Fructus enim acerbi partus puer est, inquit, et matribus non sine gravissimis laboribus obtingit gaudium liberorum. At si partus dolores

initio recusassent, nec utrum gerere voluissent, repudiatis nuptiis, ne matres quidem fuissent unquam, multum optabili et gravissima re ob ignaviam orbatata. Eadem itaque ratione vobis quoque ipsis dolor mercede non carebit. Gaudebitis enim, cum videbitis mirabilem puerum mundo editum, incorruptibilem ac interitus expertem. Scipsum nimirum innuit. Perpetuum autem et indelebile gaudium de seipso fore ait. Iuxta Pauli vocem etenim, imo secundum ipsam Veritatem: *Semel mortuus, ultra non moritur* (ROM. VI, 9, 10). Stabile igitur et perpetuum est gaudium de illo, iure id quidem. Nam si Christi mors moestitiam nobis attulit, quis gaudium tollet a nobis, qui scimus eum vivere et iugiter manere, spiritualium nobis bonorum datorem atque largiorem? A sanctis igitur nemo tollit gaudium, iuxta Servatoris vocem, sed ab iis ablatum est statim qui eum crucifixerunt. Soluta quippe passione, moeror iis velut inevitabili necessitate inde continget, unde maxime gaudendum putabat.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENESI, VOL. II, SERM. 58).

3377 **S**ECUNDA resurrectionis Christi iucunditas, est generalis, scilicet, quae facta est in duodecim apparitionibus post praedictas. Primo enim apparuit duobus discipulis euntibus in Emaus, quam LUC. XXIV prolixius narrat, et breviter in ult. c. Marc.

3378 **S**ecundo apparuit pluribus in Ierusalem, Thoma absente, et clausis ianuis stetit Iesus in medio eorum, et dixit eis: *Pax vobis*, sicut IOANN. XX, ait, et LUC. XXIV, ait. Omnes autem praedictae quinque apparitiones factae sunt in ipso resurrectionis die.

3379 **T**ertio post dies octo apparuit Iesus, et stetit in medio discipulorum, praesente Thoma, cui palpandas praebuit cicatrice vulnerum (IOANN. XX).

3380 **Q**uarto apparuit ad mare Tyberiadis sicut IOANN. XXI tradidit, de qua dicit hic: *Iam tertio manifestatus est Iesus discipulis suis, cum resurrexerat a*

mortuis; non tamen intelligendum est, simpliciter quod fuit tertia, sed quia facta fuit tertio die de illis diebus in quibus Christus apparuit eis.

FERIA SEXTA

Homilia S. Iohannis Chrysostomi.

IN EVANG. IOANN. HOMIL. 79.

DOLENTEM et tristitia affectum animinum nihil ita deicere solet ut frequenter repetita verba moerorem afferentia. Cur ergo Christus cum dixisset, *Vado, et, Non ultra loquar vobiscum*, frequenter haec repetit dicens: *Modicum, et iam non videbitis me*; et, *Vado ad eum qui misit me*. Cum enim illos per verba de Spiritu sancto recreasset, rursus illorum animos deiecit. Cur ergo id facit? Eorum animum explorat, et probatiorem efficit et probe illos assuefacit ad tristitia audienda, ut discessum suum generose et fortiter ferant. Nam qui ex verbis haec meditati fuerant, reipsa facilius postea latari erant. Quod si quis accurate examinaverit, hoc ipsum consolatio est, quod dicat se ad Patrem ire. Significat enim se non perituro, sed mortem eius esse translationem. Aliam quoque consolationem ipsis indidit. Non enim tantum dixit, *Modicum, et non videbitis me*; sed et addidit, *Modicum, et videbitis me*; indicans se rediturum esse, et brevem fore separationem, perpetuumque cum illis consortium. Hoc certe illi non intellexerunt. Unde iure miretur quispiam, quomodo cum haec frequenter audissent, ita dubitarent quae nihil audissent. Quare ergo non intellexerunt? Aut propter tristitiam, ut arbitror; ipsa enim dictorum omnium memoriam eliminabat; vel ob dictorum obscuritatem, ut contraria protulisse videretur, quae vere contraria non erant. Si te videbimus, aiunt, quo vadis? si vadis, quomodo te vide-

bimus? Ideo dicunt, *Nescimus quid loquitur*. Quod enim abiturus esset, id noverant: ignorabant autem ipsum paulo post esse rediturum. Ideo increpat illos quod dictum non nossent. Nam cum vellet de morte doctrinam illis vehementer inculcare, quid ait? *Amen, amen dico vobis, quia plorabitis et flebitis vos; in morte scilicet et cruce; mundus autem gaudebit*. Quia enim cum id nollet, facile inducebantur ut crederent, ipsum non moriturum esse, dubique erant, ignorantes quid significaret illud, *Modicum; ait ille: Plorabitis et flebitis; sed tristitia vestra vertetur in gaudium*.

3382 Deinde postquam ostendit post tristitiam sequitur gaudium esse, moeroremque laetitiam pariturum, ipsumque brevem esse futurum, laetitiamque perpetuam, ad vulgare decurrit exemplum: et quid ait? *Mulier cum parit, tristitiam habet*. Qua parabola prophetae frequenter usi sunt, moeroremque partus doloribus comparantes. Hoc autem vult significare: Vos ceu partus dolores invadent; at partus dolor est laetitiae causa: sic et futuram resurrectionem confirmans, ostendensque hinc abire perinde esse atque ex utero in splendidam egredi lucem; ac si diceret, Ne miremini quod per hunc dolorem vos ad utilia ducam: nam mater sic per dolorem mater efficitur. Hic etiam mysticum quidpiam subindicat, quod ipse quoque mortis dolores solverit, et novum hominem regenerari curaverit. Non dixit autem solum tristitiam transituram, sed ne memorat illam quidem; tantum erat adventurum gaudium. Sic sanctis eveniet. Atqui non ideo gaudet mulier, quia venit homo in mundum, sed quia sibi natus est infans. Nam si ideo gauderet, nihil impidiret quominus illae quae non pariunt, de aliis parientibus gauderent. Cur ergo sic loquutus est? Quia ad hoc so-

lum usus est exemplo, ut ostenderet temporaneum esse dolorem, gaudium vero perpetuum; mortem esse translationem ad vitam, magnumque partus dolorum lucrum. Nec dixit, Natus est infans, sed, *Homo*. Hic enim resurrectionem suam subindicare videtur, et quod non morti illi parienti, sed regno nasceretur. Ideo non dixit, Natus est ei infans, sed, *Homo natus est in mundo*. *Et vos nunc quidem tristitiam habebitis; iterum autem videbo vos, et tristitia vestra vertetur in gaudium*. Deinde quod non ultra moriturus sit, inquit: *Et nemo illud tollet a vobis*.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENIENSIS, VOL. II, SERM. 58).

3383 QUANTO apparuit in monte Thabor undecim discipulis suis, ubi prius consisterat illis, et haec fuit sollemnis apparitio de qua et ante mortem, et post resurrectionem tam per se, quam per Angelos saepe mentio facta fuit, et tunc singulariter eum adorasse dicuntur, Matth. ult., licet etiam non sit dubium quod, quodcumque appareret eis, cum cum multa reverentia adorabant: hic tamen singulariter enarratur, ut per hoc huius apparitionis excellentia demonstratur.

3384 Sexto apparuit in die Ascensionis, de qua Marc. xvi ait, quod *novissime recumbentibus undecim discipulis apparuit illis Iesus*: quia secundum August. iam non erant amodo cum illo in terra convivaturi.

3385 Septimo apparuit eodem die in monte Oliveti, quando viderunt eum ascendentem in caelum: quam Marc. et Luc. in fine Evangeliorum suorum breviter tangunt; sed in principio libri Act. plenius enarratur.

3386 Licet enim ab Evangelistis non ponantur nisi praedictae decem apparitiones; tamen etiam aliae fuisse creduntur. Unde Ioann. in ult. Evangelii sui ait: *Multa quidem et alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum, quae non sunt scripta in libro hoc*.

SABBATO

Homilia Venerabilis Bedae Presbyteri.

IN EVANG. IOANNIS CAP. 16.

3387 **M**ODICUM, et iam non videbitis me: iterum modicum, et videbitis me, quia vado ad Patrem. Haec ita obscura erant discipulis antequam id, quod dicit, esset impletum, ut quaerentes inter se quid esset, quod diceret, omnino se nescire faterentur. Sequitur enim Evangelium:

3388 *Dixerunt ergo ex discipulis eius ad invicem: Quid est hoc, quod dicit nobis: Modicum et non videbitis me, et iterum modicum et videbitis me? et quia vado ad Patrem? Dicebant ergo, quid est hoc, quod dicit modicum? Nescimus quid loquitur.*

Hoc enim est, quod eos movebat, quia dixit: *Modicum, et non videbitis me*. Nam in praecedentibus quia non dixerat *modicum*, sed dixerat, *ad Patrem vado, et iam non videbitis me*: tamquam aperte illis visus est locutus, nec inter se de hoc aliquid quaesierunt. Nunc ergo, quod illis tunc obscurum fuit, et mox manifestatum est, iam nobis utique manifestum est. Post paululum enim passus est, et non viderunt eum. Rursus post paululum resurrexit, et viderunt eum. Illud autem quod ait: *Iam non videbitis me*; quia isto verbo, id est, iam, hoc intelligi voluit, quod cum ulterius non viderent, ibi exposuimus, quomodo accipiendum sit, ubi dixit: *De iustitia arguet mundum Spiritus sanctus, quia ad Patrem vado, et iam non videbitis me*: quia, scilicet, mortalem Christum ulterius non viderent.

3389 *Cognovit autem Iesus*, sicut sequens Evangelista dicit, *quia volebant eum interrogare, et dixit eis: De hoc quaeritis inter vos, quia dixi: Modicum, et non videbitis me: et iterum modicum, et videbitis me? Amen amen dico vobis, quia plorabit et*

flebitis vos, et mundus autem gaudebit; vos autem contristabimini, sed tristitia vestra in gaudium erit. Et hoc sic accipi potest, quia contristati sunt discipuli Domini de morte Domini, et confestim de resurrectione laetati sunt. Mundus autem, quo nomine significati sunt inimici, a quibus Christus occisus est, tunc utique laetati sunt occiso Christo, quando sunt discipuli contristati. Mundi quippe nomine, militia potest mundi huius intelligi, id est, hominum mundi huius amicorum. Unde Iacobus Apostolus in Epistola sua dicit: *Quicumque voluerit amicus esse saeculi huius, inimicus Dei constituetur*. Quibus inimicus Dei factum est, ut nec eius Unigenito parceretur. Deinde subiungit, et dicit:

3390 *Mulier cum parit, tristitiam habet, quia venit hora eius. Cum autem peperit puerum, iam non meminit pressurae, propter gaudium, quia natus est homo in mundum. Et vos igitur nunc quidem tristitiam habetis: iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum, et gaudium vestrum nemo tollet a vobis*. Nec ista similitudo ad intelligendum videtur esse difficilis, quoniam comparatio eius in promptu est, eodem ipso exponente cur dicta sit. Parturitio quippe tristitiae, partus autem gaudio comparatur; quod tunc maius esse consuevit, quando non puella, sed puer nascitur. Quod vero ait: *Gaudium vestrum nemo auferet a vobis*: quia gaudium ipsorum est ipse Iesus, significatum, quod ait Apostolus: *Christus surgens a mortuis, iam non moritur, mors ei ultra non dominabitur*. Hucusque in isto Evangelii capitulo, unde hodie disputamus, velut facili intellecto omnia cucurrerunt. Acrior necessaria est, in his quae sequuntur, intentio.

3391 *Quid est enim, quod ait: Et in illo die me non rogabitis quidquam? Hoc verbum quod est rogare, non solum petere, ve-*

rum etiam interrogare significat, et Graecum Evangelium, unde hoc translatum est, tale habet verbum, quo utrumque possit intelligi: ut haec ambiguitas, nec inde solvatur: quamquam et si solveretur, non ideo nulla quaestio remaneret. Dominum enim Christum, posteaquam resurrexit, et interrogatum legimus, et rogatum. Nam interrogatus est a discipulis ascensus in coelum, quando praesentaretur, et quando regnum esset Israel. Cum vero iam esset in coelo, rogatus est a sancto Stephano, ut spiritum eius acciperet. Et quis audeat vel cogitare, vel dicere, in coelo sedentem Christum rogandum non esse, et in terra manentem rogandum fuisse? Rogandum non esse immortalem, rogari debuisse mortalem? Immo charissimi, rogemus eum, ut nodum quaestionis huius ipse dissolvat, luendo in cordibus nostris ad videnda, quae dicit. Puto enim quod ait: *Iterum autem videbo vos, et gaudebit cor vestrum et gaudium vestrum nemo tollet a vobis*: non ad illud tempus esse referendum, quo resurrexit, eisque suam carnem cernendam tangendamque monstravit, sed potius ad illud, unde iam dixerat: *Qui diligit me, diligitur a Patre meo, et ego diligam eum, et manifestabo meipsum illi*. Iam quippe resurrexerat, iam se debat ad dexteram Patris, quando dicebat idem ipse apostolus Ioannes, cuius et hoc Evangelium est, in Epistola sua dicens: *Nunc filii Dei sumus, et nondum manifestatum est quod erimus: scimus quia cum manifestatum fuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est*. Ista visio non vitae huius est, sed futurae: non temporalis, sed aeterna. Haec est vita aeterna, dicente ipsa Vita: *Ut cognoscant te, inquit, unum verum Deum, et quem misisti Iesum Christum*. De hac visione et cognitione dicit

Apostolus: *Videmus nunc per speculum in aenigmate, tunc autem facie ad faciem. Nunc scio ex parte, tunc autem cognoscam, sicut et cognitus sum*. Hunc totius laboris sui fructum Ecclesia nunc parturit desiderando, tunc est paritura laetando. Parturit gemendo, paritura laetando; et ideo masculum, quoniam ad istum fructum contemplationis, cuncta officia referuntur actionis. Solus enim est liber, quia propter se appetitur: non refertur ad aliud: huic seruit actio. Ad hunc enim refertur quidquid bene agitur, quia propter hunc agitur. Ipse autem non propter aliud, sed propter seipsum tenetur et habetur. Ibi ergo finis, qui sufficit nobis; aeternus igitur erit. Neque enim nobis sufficit finis, nisi cuius nullus est finis. Hoc inspiratum erat Philippo quando dixit: *Domine, ostende nobis Patrem, et sufficit nobis*. In qua ostensione promisit et Filius, dicens: *Non credis, quia ego in Patre, et Pater in me est?* De hoc itaque, quae superius dicta sunt, melius existimo intelligi: *Modicum, et iam non videbitis: et iterum modicum, et videbitis me*. Modicum est enim hoc totum spatium, quo praesens pervolat saeculum. Unde dicit ipse Evangelista in Epistola sua: *Novissima hora est*. Ideo namque addidit: *Quia vado ad Patrem*: quod ad priorem sententiam referendum est, ubi ait: *Modicum, et iam non videbitis me: et iterum modicum, et videbitis me*. Eundo quippe ad Patrem, facturus erat, ut non eum viderent. Ac per hoc non ideo dictum est, quia fuerat moriturus, et donec resurgeret, ab eorum aspectibus recessurus, sed quod esset iturus ad Patrem: quod fecit posteaquam resurrexit et cum eis per quadraginta dies conversatus, ascendit in coelum. Illis ergo ait: *Modicum, et iam non videbitis me, qui eum corporaliter tunc videbant, qui*

iturus erat ad Patrem, et eum deinceps mortalem visuri non erant, qualem cum ista loqueretur, videbant. Quod vero addidit: *Et iterum modicum, et videbitis me*: universae promisit Ecclesiae, sicut universe promisit: *Ecco ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi*. Non tardat Dominus promissum: modicum, et videbimus eum: ubi iam nihil rogemus, nihil interrogemus: quia nihil interrogandum remanebit, nihil quaerendum laetabit. Hoc modicum, longum nobis videbitur, quoniam adhuc agitur: cum finitum fuerit, tunc sentiemus, quam modicum fuerit. Non ergo sit gaudium nostrum, quale habet mundus, de quo dictum est: *Mundus autem gaudebit*. Nec tamen in huius desiderii parturitione sine gaudio tristes simus, sed sicut ait Apostolus: *Spe gaudentes, in tribulatione patientes; quia et ipsa parturiens cui comparati sumus, plus gaudet de mox futura prole, quam tristis est de praesenti dolore*.

Varia de Resurrectione Christi.

(EX S. BERNARDINO SENENSIS, VOL. II, SERM. 56).

- 3392 **P**AULUS quoque (I Cor. xv), tres etiam superaddit, ut sua pro decimatercia computetur, sicut et in tertio decimo anno post Dominicam Passionem Apostolus gentium Doctor factus est. Dicit enim ibidem: *Quod visus est plusquam quingentis fratribus*.
- 3393 Deinde visus est Iacobo, scilicet, minori, et haec intelligitur facta etiam in die resurrectionis: Unde Hier. refert, quod dolore mortis sauciatus se nunquam comedere voverat, nisi Christum videret resurrexisse a mortuis: huic ergo apparuit Dominus, et dixit ei, et his qui cum eo erant: *Ponite mensam*. Deinde panem accipiens dedit ei, dicens: *Comede, frater dilecte mi, quia Filius hominis resurrexit a mortuis*.
- 3394 Addit quoque Apostolus ibi supra: *Novissime autem omnium tanquam abortivo visus est et mihi*. Potest etiam addi visio illa quam Ioann. in Apocalyp. 1. refert eum vidisse instar lucentis solis.
- 3395 Scribitur enim in Evangelio Nicodemi quod Ioseph qui sepelierat sanctissimum Corpus Domini, propter hoc captus fuerat a Iudeis, et in quo-

dam cubiculo diligenter sigillato reclusus, quem post sabbatum interficere ordiabant. Illi igitur flenti apparuit Dominus Iesus, extergensque faciem Iesus osculatus est eum, demumque salvus sigillis in domo propria cum collocauit. Ex quo manifeste patet quod haec apparitio in die resurrectionis fuit facta. Ex omnibus praedictis patet quot quindecim apparitiones scribuntur factae postquam Christus a mortuis resurrexit.

DOMINICA IV. POST PASCHA

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM IOANNEM.

Ioann. XVI, 5-14.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis: Vado ad eum, qui misit me: et nemo ex vobis interrogat me: Quo vadis?

6. Sed quia haec locutus sum vobis, tristitia implevit cor vestrum.

7. Sed ego veritatem dico vobis: expedit vobis ut ego vadam: si enim non abiero, Paralytus non venit ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos.

8. Et cum venerit ille arguet mundum de peccato, et de iustitia, et de iudicio.

9. De peccato quidem, quia non crediderunt in me:

10. de iustitia vero, quia ad Patrem vado, et iam non videbitis me:

11. de iudicio autem, quia princeps huius mundi iam iudicatus est.

12. Adhuc multa habeo vobis dicere: sed non potestis portare modo.

13. Cum autem venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. Non enim loquetur a semetipso: sed quaecumque audivit loquetur, et quae ventura sunt annuntiabit vobis.

14. Ille me clarificabit: quia de meo accipiet, et annuntiabit vobis.

Homilia S. Augustini Episcopi.

SERMO 144.

QUUM Dominus et Salvator noster Iesus Christus de adventu Spiritus sancti, quem se missurum esse promisit et misit, multa diceret; ait inter cetera: *Ipse arguet mundum de peccato, et de iustitia, et de iudicio*. Neque hoc cum dixisset, sermonem traiecit in aliud: sed ipsa aliquanto expressius insinuare dignatus est. *De peccato quidem*, inquit, *quia non crediderunt in me: de iustitia autem, quia ad Patrem vado: de iudicio vero, quia princeps huius mundi iam iudicatus est*. Oboritur